

АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ – ЄДИНА ТРАНСПОРТНА СКЛАДОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Мазепа В.О., Утегенова О.І., студенти, Кравцов М.М., к.т.н., доцент
(Харківський національний автомобільно-дорожній університет)

Автомобільний транспорт є однією з важливих галузей господарства, забезпечує поряд з іншими видами транспорту розвиток туризму, виробництво та обіг продукції промисловості й сільського господарства, потреби будівництва, задовольняє потреби населення в перевезеннях, а також сприяє зміцненню оборони України.

Вплив на навколишнє середовище: автомобільний транспорт - «найбрудніший» вид транспорту, дає до 40% забруднення повітря у великих містах. Викиди забруднюючих речовин в атмосферу від автотранспортних засобів склали 12 190,7 тис. тонн. Автомобільний транспорт вимагає хороших доріг. Зараз в розвинених країнах існує мережа автомагістралей - багатосмугових доріг без перехресть, що допускають швидкості руху понад 100 кілометрів на годину [1].

В автомобільних двигунах внутрішнього згоряння (ДВЗ) у світі щорічно спалюється приблизно 2 млрд. тонн нафтового палива. При цьому ККД складає у середньому близько 23 %. Основна причина забруднення повітря полягає в неповному і нерівномірному згорянні палива. Всього 15 % його витрачається на рух автомобіля, а 85 % “летить на вітер”. У відпрацьованих газах двигуна внутрішнього згоряння міститься понад 170 шкідливих компонентів, з них близько 160 – похідні вуглеводню – прямо “завдячують” своєю появою неповному згорянню палива в двигуні. Наявність у відпрацьованих газах шкідливих речовин зумовлена в кінцевому результаті видом і умовами згоряння палива. Відпрацьовані гази, продукти зносу механічних частин і покриттів автомобілів, а також дорожнього покриття складають близько половини атмосферних викидів антропогенного походження. Найбільш дослідженими є викиди двигуна і картера автомобілів (табл. 1) [2].

До складу цих викидів, крім азоту, входять такі шкідливі компоненти, як оксид вуглецю, вуглеводні, оксиди азоту й сірки, тверді частинки.

Автомобільний транспорт виконує значну частину пасажирських і вантажних перевезень в країні. Так, обсяг автомобільних перевезень вантажів перевищує аналогічний показник залізничного транспорту в 4,5-5 разів, а обсяг перевезень пасажирів - у 5-6 разів. У нашій країні автобусами перевозиться практично стільки ж пасажирів, скільки усіма іншими видами транспорту (тролейбусним, трамвайним, залізничним, метрополітеном, таксомоторів легковим, морським, річковим, авіаційним), разом узятими [2].

Автотранспорт входить в єдину транспортну систему України, як його

складова частина.

Таблиця 1 – Виробництво автомобілів у 1994 р., млн. шт.

Місце	Разом		Легкові	
	2	3	4	5
1	США	13,6	Японія	7,8
2	Японія	10,6	США	7,4
3	Франція	3,6	Франція	3,2
4	Росія	2,5	Іспанія	1,8
5	Республіка Корея	2,3	Республіка Корея	1,8
6	Канада	2,2	Велика Британія	1,5
7	Іспанія	2,1	Італія	1,3
8	Велика Британія	1,7	Канада	1,3
9	Італія	1,5	Росія	0,9
10	Бельгія	0,5	Бельгія	0,4

Основні техніко-експлуатаційні особливості та переваги автомобільного транспорту: маневреність і велика рухливість, мобільність; доставка вантажів або пасажирів «від дверей до дверей» без додаткових перевантажень чи пересадок на шляху прямування; автономність руху транспортного засобу;

- висока швидкість доставки; широка сфера застосування за територіальною ознакою, видам вантажу і системам сполучення; коротший шлях проходження в порівнянні з природними шляхами водного транспорту.

Відносні недоліки автомобільного транспорту: велика собівартість; велика топливоенергоємність, металоємність; низька продуктивність одиниці рухомого складу (130-150 тис. т-км на рік); найбільша трудомісткість (на один транспортний засіб необхідно залишити хоча б водія); забруднює навколишнє середовище [3].

Автомобілі поділяються на транспортні (вантажні і пасажирські), спеціальні і спортивні. Вантажні автомобілі призначені для перевезення вантажу і пасажирів, спеціальні – для виконання різних технічних функцій (підйомні крани, пересувні компресори та ін.), спортивні – переважно для досягнення певних рекордів швидкості та інших спортивних досягнень.

Вантажні автомобілі поділяються на 3 основні категорії: пасажирські, до яких відносяться легкові автомобілі та автобуси; вантажні – для перевезення різного вантажу та тягачі, які не мають власних вантажних ємкостей і призначені для буксирування напівпричепів і причепів.

Згідно з чинним законодавством України до складу автомобільного транспорту належать: підприємства автомобільного транспорту, що перевозять пасажирів і вантажі; авторемонтні й шиноремонтні підприємства; рухомий склад автомобільного транспорту; транспортно-експедиційні підприємства; автовокзали й автостанції; навчальні заклади; ремонтно-будівельні організації

та соціально-побутові заклади; інші підприємства, установи й організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу автомобільного транспорту [4].

У сучасному світі автомобільний транспорт посідає друге місце у рейтингу найнебезпечніших видів транспорту. Кожен другий з нас їздить на автомобілях чи автобусах, і з кожним днем новачків на дорогах стає все більше і більше. А при зіткненні машин, які їдуть на зустріч один одному зі швидкістю 100 км/год., шанс на порятунок вкрай малий.

У свою чергу автомобільний транспорт є зручним засобом переміщення, але водночас є «найбруднішим» видом транспорту. Автотранспорт володіє великою маневреністю і швидкістю руху, здатністю перевозити вантажі безпосередньо споживачу.

Легкові автомобілі — найвитратніший транспорт у порівнянні з іншими видами транспорту в перерахунку на одного пасажера. Основна частка (63%) екологічної шкоди планети пов'язана з автотранспортом. Значна екологічна шкода завдається навколишньому середовищу і суспільству на всіх стадіях виробництва, експлуатації і утилізації автомобілів, палива, масел, покришок, будівництва доріг та інших об'єктів автомобільної інфраструктури. Зокрема, оксиди азоту і сірки, що викидаються в атмосферу при спалюванні палива, викликають кислотні дощі.

Автомобільним транспортом відправляють компактні малогабаритні вантажі, переважно у контейнерах. Він перевозить неметаломістку машинобудівну продукцію, тканини, одяг, взуття, продовольство, а також сільськогосподарську сировину на великі відстані. Вплив транспортного економічного фактору дається взнаки не лише через вартість перевезень, але й через безпечність перевезення транспортним сполученням. Це виявляється у конфігурації транспортної мережі, цільності доріг, скерованості основних вантажів. Чим вищий економічний розвиток регіону світу, тим розвиненішою у ньому повинна бути мережа транспортних шляхів [5].

Список використаних джерел

1. Горев А.Э. Организация автомобильных перевозок и безопасность движения : учеб. пособие для студ. выс. учеб. Завед. — М.: издательский центр «Академия», 2006. — 256 с.
2. Гаджинский А. М. Логистика: учебник. М.: Маркетинг, 2012. 484 с.
3. Клименко Л.П., Соловйов С.М., Норд Г.Л. Системи технологій – Київ 2003 – 572 с.
4. Автомобільний транспорт. Характеристика видів транспорту: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/4553257/page:2/>.
5. Танцюра Є.В. Організація міжнародних автоперевезень: Навч. посібник. - Львів: СПОЛОМ, 2006. - 152 с.